

The background features a vibrant, abstract design with overlapping organic shapes in shades of teal, orange, and light green. These shapes are filled with various patterns: some have small white dots, others have white dashes or lines, and some are solid colors. The overall aesthetic is modern and playful.

**CHARAKTERYSTYKA
POTENCJAŁU DZIECKA
OD 6 DO 12 r. ż.**

Szósty rok życia wprowadza dziecko w następny etap rozwojowy, trwający do dwunastego roku życia. Według Montessori, jest to okres, w którym dziecko przechodzi na poziom myślenia pojęciowego, abstrakcyjnego, czy inaczej mówiąc symbolicznego. Do tej pory poznawało świat poprzez konkretne doświadczenia, teraz zdobywa nowe umiejętności, dzięki którym potrafi zrozumieć takie pojęcia, jak czas i przestrzeń. Jest to również okres tzw. „głodu moralnego” – dziecko chce wiedzieć i rozumieć, co jest dobre, a co złe. Ten nowy etap w życiu dziecka daje nowe możliwości w procesie wychowania i uczenia. Montessori mówi o zaciekawieniu dziecka Wszechświatem w szerokim rozumieniu tego słowa.

ROZWÓJ SAMODZIELNOŚCI

Samodzielne dokonywanie ocen i podejmowanie decyzji.

Rozwiązywanie własnych problemów.

Samodzielne planowanie swoich działań zgodnie z wyznaczonym celem.

Zmiana metody – działanie bez porzucania celu w przypadku napotkania problemu.

Częstsze zwracanie się do budzących zaufanie osób dorosłych spoza kręgu najbliższej rodziny. Przejmowanie od nich wiedzy i poglądów.

DAŻENIE DO NIEZALEŻNOŚCI

Po 6. roku życia pojawia się potrzeba uniezależnienia na poziomie intelektualnym.

Dziecko chce samo zrozumieć i samodzielnie myśleć, więc nie trzeba mu podsuwać gotowych odpowiedzi ani rozwiązań wszystkich problemów.

Jest gotowe do głębszego poznawania faktów, które uznało za oczywiste.

WYOBRAŹNIA

Dzięki rozwijającej się wyobraźni w wieku 6-12 lat, dziecko może poznawać świat na innej drodze niż poprzez zmysły, gdyż potrafi sobie wiele wyobrazić.

Wyobraźnia otwiera przed nim nieograniczone możliwości – wszystko leży w jego zasięgu.

W tym wieku, niezwykła moc wyobraźni staje się prawdziwą siłą dzieci, na której można się oprzeć.

Dzieci posiadają umiejętność wywoływania w umyśle obrazów i wrażeń zmysłowych, dzięki sile wyobraźni.

Począwszy od 6. r. ż., jeszcze bardziej rozwija się u dzieci umiejętność posługiwania się abstrakcją, dzięki czemu są w stanie lepiej rozpoznawać związki, zachodzące między elementami.

POSTAWA PRACY I DĄŻENIE DO REALIZACJI WŁASNYCH CELÓW

Dzieci w tym wieku są w stanie:

- podpatrywać działania innych i uczyć się od nich;
- być nastawionym na cel działania;
- prosić o pomoc innych;
- dbać o jakość wyniku działania;
- być wytrwałym;
- szukać różnych sposobów pokonywania przeszkód.

POCZUCIE SPRAWIEDLIWOŚCI I MORALNOŚCI

6-12 r. ż. to wiek, w którym dziecko
pasjonują: sprawiedliwość, reguły i osądy.

Dziecko poddaje w wątpliwości kwestie
przekazane przed ukończeniem 6 roku
życia tj. podział na dobrych i złych
ludzi, czy ocena, co jest dobre, a co złe.

FASCYNACJA BOHATERAMI

Dzieci w tym wieku uwielbiają poznawać bohaterów, ich losy i przeznaczenie, zarówno tych rzeczywistych, jak i wymyślonych.

W tym wieku najbardziej interesują je historie i mity niosące wartości, refleksje i dwuznaczności. To one wywierają na dziecku największy wpływ. Powiązane jest to z rozwojem wyobraźni i dedukcji.

Zainteresowania dziecka bohaterami w wieku od 6 do 12 lat powoduje, że buduje swoje rozumienie świata ludzi i jego zasad obyczajów i tego, co jest słuszne, a co nie.

W tym wieku ma ono globalną wizję, którą chciałoby objąć całą ludzkość, a przynajmniej społeczeństwo, w którym żyje. Historie i wybitne postacie są przy tym punktami orientacyjnymi, przewodnikami, pomocą w zrozumieniu.

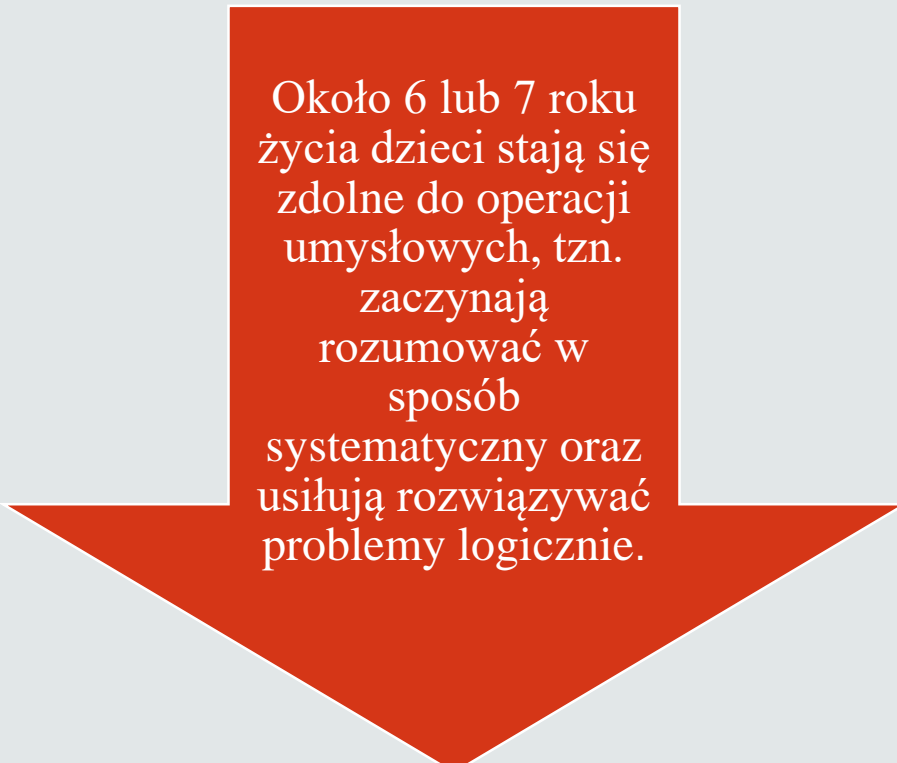

**ZMIANY W SFERZE
POZNAWCZEJ**

STADIUM OPERACJI KONKRETNYCH

Około 6 lub 7 roku
życia dzieci stają się
zdolne do operacji
umysłowych, tzn.
zaczynają
rozumować w
sposób
systematyczny oraz
usiłują rozwiązywać
problemy logicznie.

NAJWAŻNIEJSZE OSIĄGNIĘCIA ROZWOJOWE:

Szeregowanie (seriacja) - zdolność umysłowego porządkowania przedmiotów pod względem pewnej wielkości, na podstawie wykrywania różnic między nimi. Dziecko potrafi szeregować w sposób systematyczny, czyli przyjmując określoną strategię. Potrafi też wprowadzić zmiany do szeregu, aby uwzględnić nowe elementy. To z kolei prowadzi do zdolności wyciągania wniosków.

Klasyfikowanie - zdolność do grupowania przedmiotów pod względem określonego kryterium na podstawie podobieństwa między nimi. Dzieci na tym etapie potrafią dostrzec relację pomiędzy częścią a całością. Potrafią wyzbyć się pewnych uwarunkowań percepcyjnych i zrozumieć, że chodzi tu o dwie różne cechy, z czego jedna zawiera się w drugiej.

NAJWAŻNIEJSZE OSIĄGNIĘCIA ROZWOJOWE:

Pojęcia liczbowe - dzieci zdają sobie sprawę, że numerowanie to procedura arbitralna i dlatego liczby można stosować zamiennie. Zaczynają doceniać fakt, że liczby można łączyć w grupy i podgrupy. Opanowują stałość liczby, co pozwala im stwierdzić, że liczba monet ułożonych w linii pozostaje ta sama bez względu na odległości między nimi, tylko dodanie lub zabranie monet może zmienić ich liczbę.

Zasada zachowania stałości - uzmysłowienie sobie, że podstawowe cechy przedmiotu nie zmieniają się, mimo że pozornie zmienia się ich wygląd. Odkrycie, że jedna cecha nie ulega zmianie przy modyfikacji innych cech, wymaga:

- 1) decentracji spostrzeżeń, czyli uwzględnienia wszystkich aspektów danego bodźca, a nie tylko koncentrowania się na tym, co narzuca się percepcyjnie;
- 2) zdolności ujmowania przekształceń;
- 3) zdolności odwracania operacji umysłowych.

Zasada zachowania stałości dotyczy wielu cech przedmiotu, między innymi długości, liczby, masy, wagi, powierzchni i objętości.

ROZWÓJ PAMIĘCI I STRATEGII ZAPAMIĘTYWANIA

Na początku wieku szkolnego pojawia się zdolność celowego zapamiętywania, czyli metapamięci.

Dziecko zaczyna zdawać sobie sprawę z tego, co wie, jakie są słabe, a jakie mocne strony jego pamięci, co w jego przypadku poprawia, a co pogarsza zdolność zapamiętywania i, jakie postępy osiąga w treningu swych umiejętności.

Uczniowie potrafią oceniać skuteczność poszczególnych strategii, modyfikować te, które nie przynoszą zadowalających rezultatów, dopasowywać do swojego stylu uczenia się wskazówki dotyczące tego, jak się uczyć, które otrzymują od dorosłych i innych rówieśników.

**PRZYKŁADOWE
STRATEGIE, SŁUŻĄCE
EFEKTYWNIEJSZEMU
ZAPAMIĘTYWANIU:**

Strategia prób -
umysłowe lub
głosne
wielokrotne
powtarzanie słów
lub ruchów.

Grupowanie -
łączenie w grupy
ułatwiające
zapamiętanie.

Elaboracja -
poszukiwanie
wspólnych znaczeń
i odniesień dla
rzeczy, które mamy
zapamiętać.

**Systematyczne
przeszukiwanie** -
„przeoglądanie”
pamięci w
poszukiwaniu
dziedziny, w której
może się
znajdować dana
informacja.

**ZMIANY W SFERZE
EMOCJONALNEJ**

Dzieci są coraz bardziej świadome własnych stanów emocjonalnych i ich wpływu na zachowanie, potrafią coraz lepiej wyrażać swoje emocje w sposób dostosowany do wymagań społecznych.

Dzieci wiedzą, jak zachować się adekwatnie do sytuacji i jak wyrazić swoje emocje w sposób akceptowany społecznie.

Dziecko zaczyna obejmować refleksją swoje przeżycia, analizuje je i dopiero w wyniku tej analizy podejmuje określone zachowanie.

W wieku 7-8 lat rozwija się zachowanie stałości uczuć i wartości, zarówno w odniesieniu do siebie samego, jak i innych.

Dzieci nabierają zdolności koordynowania myślenia afektywnego w ramach ciągu zdarzeń. Przestają być tak bardzo zmienne z sytuacji na sytuację.

SAMOOOCENA

Okolo siódmego roku życia dzieci zaczynają rozwijać ogólną samoocenę. W wyniku uogólnienia różnorodnych przeżyć, związanych z doświadczaniem sukcesów i porażek, dochodzi do ukształtowania się stosunku do samego siebie. W okresie szkolnym następuje bowiem wzbogacenie wiedzy o sobie i utrwalenie przekonań na swój temat.

Siedmiolatkowie i ósmiolatkowie z łatwością potrafią odpowiedzieć na pytania dotyczące poczucia własnej wartości.

Poziom samooceny zależy od dwóch czynników:

od stopnia rozbieżności między tym, jakie dziecko chciałoby być, a tym, jakie myśli, że jest

od poczucia wsparcia, które dziecko doświadcza ze strony ważnych dla niego osób

**CZTERY ETAPY
KU DOROSŁOŚCI**

Maria Montessori podzieliła ścieżkę ku dorosłości na cztery następujące etapy:

Etap tzw. okres „chłonnego umysłu” - od narodzin do ok. 6 lat, wówczas dziecko przyswaja wiedzę z otoczenia bez w pełni świadomego zamiaru.

Etap - od ok. 6 do 12 lat, dzieci wchodzą do społeczeństwa i dzięki sile wyobraźni poszerzają krąg świadomości na temat świata.

Etap - od ok. 12 do 18 lat, dzieci przechodzą wiek dorastania, zgłębiając interesujące je obszary i podejmując decyzje, które określą ich przyszłość.

Etap - od ok. 18 do 24 lat, to czas, kiedy młodzi dorośli osiągają pełną dojrzałość.

**II ETAP → OD
6 DO 12 r. z.**

Dziecko potrzebuje szerszych granic, które umożliwiają mu zdobywanie doświadczeń społecznych → to wg Montessori potrzeba „wyjścia”. Dzieciom na tym etapie nie wystarcza już pozostawanie w domu, czy w szkole lub ograniczanie doświadczenia do tego, co czują w sobie, stają się świadome świata na zewnątrz, nawiązują kontakty w bardziej społeczny sposób, współdziałają ze sobą, potrzebują wycieczek, by zyskać doświadczenie płynące ze świata poza ich ograniczonym otoczeniem.

**II ETAP → OD
6 DO 12 r. ż.**

Dziecko przechodzi od czuciowego, materialnego poziomu do abstrakcji → przejście od pytań „co?”, szukania nazw dla wszystkiego czego doświadczają konkretnie, do pytań „dlaczego?”, poszukując powodów wszystkiego, czego doświadczają lub, co wyobrażają sobie w sposób abstrakcyjny. Montessori uważała, że dzieci dzięki potędze ludzkiej wyobraźni są w stanie wejść w kontakt z tym, czego nie mogą doświadczać bezpośrednio. Dzieci nie znają granic w poszukiwaniu wiedzy - granicą jest dla nich jedynie sam Wszechświat.

**II ETAP → OD
6 DO 12 r. z.**

Skierowanie ku intelektualnym i moralnym aspektom życia → na tym etapie u dzieci rozwija się sumienie, umiejętność odróżniania dobra od zła, zaczynają dopominać się o „uczciwość”, co wskazuje na umiejętność rozpoznawania uniwersalnych nakazów wychodzących poza ich własne potrzeby i zachcianki.

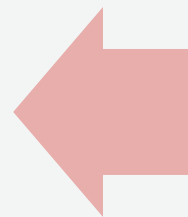
Dziecko w młodszym wieku szkolnym potrzebuje wychowania kosmicznego, które pomaga młodym uczniom odkryć imperatyw, według którego powinni postępować w życiu.

Pokazanie dziecku Wszechświata pozwala mu skupić się na nauce i uporządkować wiedzę.

Wychowanie kosmiczne jest istotnym sposobem, pozwalającym przygotować dzieci na przyszłość.

Młodszy wiek szkolny to idealny czas w życiu, by pomóc dziecku wykształcić sposób myślenia i kontekst, który pozwoli mu zadawać pytanie „Kim jestem?”. Właśnie wtedy należy zaprosić je do poszukiwań, które będzie kontynuować przez całe życie.